

Engin TOPUZKANAMIŐ

HUKUK VE DİŐİPLİN

MODERN TOPLUMDA
HUKUKA UYMANIN DAYANAKLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	XI
TABLO VE ŞEKİLLER	XV
I. GİRİŞ.....	1
II. GELENEKSEL TOPLUMDAN MODERN TOPLUMA: HUKUK, BİREY, İKTİDAR	9
A. GELENEKSEL VE MODERN TOPLUM.....	9
1. Gelenek ve Geleneksel Toplum.....	9
2. Modernlik ve Modern Toplum	20
B. STATÜ, SÖZLEŞME VE RASYONELLEŞME	32
1. Geleneksel Toplum, Statü ve İtaat.....	32
2. Tabii Hukuk, Sözleşme ve “Akıl”	49
C. İKTİDAR VE DİSİPLİN	66
1. Özgürlük ve Özerklik; Kısıtla(n)ma ve İktidar	66
2. Rasyonel Bir Düzen Olarak Hukuk	78
D. BİREY VE UYMA DAVRANIŞI	97
1. İçgüdü ve Disiplin Arasında Modern Birey.....	97
2. Sosyal Düzen, Sosyal Kontrol, Hukuk ve Birey	107
a. Norm ve Kişilik.....	107
b. Kavramlar: Uyuma ve İtaat	115
c. Norm Oluşumu ve Uyuma	119
d. Otorite ve İtaat	125
3. Sonuç: Hukuk, Gerçeklik ve Birey	131

E. ÖZGÜR SÜRÜ: KİTLE TOPLUMU	134
III. MODERN TOPLUMDA DİSİPLİNİN KÖKLERİ VE YAYILIŞI	151
A. DİSİPLİN NEDİR?	151
B. ARISTOTELES VE HOBBS: TOPLUMSALLIK ÜZERİNE BİR TARTIŞMA	156
1. Aristoteles: “İnsan, tabiat(1) gereği politik bir hayvandır.”	156
2. Hobbes: “İnsanı toplum için yaratan tabiat değil, disiplindir.”	159
C. ASKERÎ DİSİPLİNDEN SOSYAL DİSİPLİNE: JUSTUS LIPSIUS VE GERHARD OESTREICH	165
1. Askerî Disiplinin Yeniden Keşfi: Justus Lipsius	166
2. Mutlakıyetten Modern Devlete Sosyal Disiplin: Gerhard Oestreich	180
D. MEDENİLEŞME VE DİSİPLİN: NORBERT ELIAS	186
1. Medenileşmenin Sosyolojisi	186
2. Duygu Kontrolü ve Disiplin.....	195
3. İktidar ve Şiddet Tekeli	202
E. MODERN KAPİTALİST TOPLUMDA DİSİPLİN: ÉMİLE DURKHEİM VE MAX WEBER	207
1. Disiplin Ahlakı: Émile Durkheim.....	208
2. Kapitalist Düzen ve Rasyonel Disiplin: Max Weber	219
a. Kapitalizm, Rasyonalite ve Disiplin.....	219
b. Ordu ve Manastırdan, Fabrika ve Bürokrasiye: Sosyal Disiplinin Yayılması...	229
F. İKTİDAR VE DİSİPLİN: MICHEL FOUCAULT	240
1. Kavramlar ve İlişkiler	240

---

2. Rasyonel Bir Düzen Olarak Governmentality .	247
3. İktidar Ne Değildir?: Hukukî (Juridical) İktidar Modelinin Eleştirisi	259
4. Hükmetmek ve Yönetmek: Beden ve Nüfus Üstünde İktidar.....	267
IV. SONUÇ.....	277
KAYNAKÇA	289
DİZİN	311